Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעס
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעריגיג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעריגיג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעליעריג 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעריגיג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעריגיג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעריג 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

איין דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
אין דער פרינטסיראצ'אנס-אפיס
בעזיכן מיט דעם עמפאנג דעם
עדיטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וויא'נער בולוואר נומ' 29
וואהין מאן אויך דיא פרינטסיראצ'-
אנס-גלדער צו יענדען בעליעבען.

Nr. 103, פינפצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, מאנטאג כד אב התרמ"ג. Pest, den 27. August 1883.

דיא קראאטישע רעוואלוציאן.

דאס הערנטעריישען דער איך מיט אונגאריישער איפשרישט פערזיכערונגען וויאפעפנשלדער פאס פינאנצ-געבידע צו אנדאס זישענס דער רעוואלוציאנערען קראאטען דאלט נאך איממער אללע געמוטהער אן איפרעגונג אונד מאכט דער רעגיערונג אלס צו שאפפען, יענער אנדאמער קראאטאלל איזט נים זא אונבערייטענד, וויא מאן אנפאנגס גענלייבט. ער דאס פעלמעהר אינען טעפערען פאלישען באראטער. אים דיעזע פארגעגנג דעס אונגארישען לעזער אנשיילד צו מאכען, מיססען ווייר איהן דאראן ערינערן, דאס אינטער דען קראאטען אללעס אונגארישע הערריש, וויא ער דער אין אונגארן גענען דיא עסטערריישישע אונד גענען אללעס דייטשע גערעריש, איך אין אונגארן דאס אינסט דעזער פאלל פאר, דאס מאן דיא עסטערריישישען שוואר-געלבען טאפפען מיט דייטשער איפשרישט הערוינטערגרייפען אונד דאמיט דען בענען דער רעוואלוציאן גענען עסטערריישע פערגעטזט. נור איזט דא דער אונטערשיעד, דאס דעם אין אונגארן פאר דעם איסגלייך מיט עסטערריך געשעהען, וועהרענד עס אין אנדאס נאך דעם איסגלייך מיט אונגארן געשעהען.

דער הייפפענדע דעם איסגלייכס-פערטראגעס צווישען קראאטען אונד אונגארן בעשטעהט דארין, דאס קראאטען זיך זיינע אינגעהרען אונגעלעגענהייטען דא איינגעלן פאלשטענדיג פייא איטאנאמיע האבען; עס האט זיינע איינגעלע אונגעלעגענהייטען, דיא איינגעגעס פערפיינדערטעס אובער זיינע שולען, אובער זיינע גערישטסבארקייט, אובער דען פאלגיי-וועזען אונד הערגיכטסען, אובער דיעגעס איינגעגען לאנדטאג גאהרדענגע ווערדען, אין דען איסערען אנגעלעגענהייטען אבער, וואס נעמליך דען גאמייינאמען אונגארישען שטאאט בעטרייפפט, ווירד קראאטען אלס אין טהייל דעס אונגארישען לאנדטאגס בעפראכטעט; קראאטען מיט דאהער איינען טהייל זייער אינגאהמען צו דען גאמייינאמען אינגאהמען הערגעגען, אונד דער קראאטישע לאנדטאג מיט דאהער איך איינע בעשטיממטע אנצאהל פאן דעפיטירטען אין דען אונגארישען דייעטטאג עזענדירען, וויל דער איך דא גאמייינאמען אונגארישען מיט קראאטען פערדאהלט ווערדען.

דאס פינאנצ-געבידע אין אנדאס איזט אללא גייעסטראמאטען איך אין גאמייינאמעס, וויל דא פאן דען שווערען אין טהייל צור אינגעהרען קראאטישען פערוואלטונג אונד אין טהייל צור דעקונג דער גאמייינאמען שולדען פערוויגערט ווירד. עס איזט אין אונגארן-קראאטישעס פינאנצ-געבידע אונד אונגערע רעגיערונג האטטע זאמט דאס רעכטס אין דעם אונגארישען-קראאטישען פינאנצ-געבידע איך שולדיג מיט אונגארישע-קראאטישע איפשרישט אנצובערגען. דא אונגארן-פינאנצען קראאטען אבער פאסען איך אידרע איטאנאמיע, נאך ווערען אידרעס לאנדע אללע אמטלינען פערקעהרונגען אונד איפשרישען זיין מיססען, ווערהאלב דא דאס אונגארישע נים דולדען וואללען, דא פערגאטטעלטען אינען שטראפען קראאטאל, וויסען דא שולדיג מיט אונגארישער איפשרישט הערוגעגער, אונד אלס מאן דיא רעגיערונגס פערדראאטעטע, וואהרען דיעזע לעבען פאן דען רעוואלוציאנערען קראאטען געוואלטזאם בעפרייט, דאס וואר אללא אינע פאנטאסיע רעוואל-

ציאן, איין שלאג אינס געזיכט דער אונגארישען רעגיערונג. —

דער וויללענסשטארקע אונד שטרענגע מינסטער-פערזיכערונגען טיסא האנגטע אונד דיפפטע דעזען שיטפ נים הולדען; ער בענאב זיך זאפארט נאך וויען, וא אונטער פארזיטז דעס האנגס אין גראסער מינסטער-ראטה אבגעהאלטען וואהרדע. מינסטער-פערזיכערונגען טיסא דאס אונזערעס האנגיג בעריכט איבער דיא פארגעגנג אין קראאצען-שטאטטע אונד איך זיינען שטאנדפונקט דארגעגעגענבער אינגעגרעמען געדענקט. טיסאס שטאנדפונקט איזט געמאלד, זיך פאן דען קראאטען-שען רעוואלוציאנערען נים פארשריבען צו לאסען אונד וויען וויללען אין קראאצען איך מיט שטרענגסטער געוואלט דורכצופיהרען. טיסא זאגטע: „פאליפפ מים דיא רוהיג אין קראאצען פאללראאטטער אונד אונגארישער איפשרישט מיססען ווערען אנגעבראכט ווערדען — אונד וויען דאמיט דער שיטפ, דען דיא קראאטען אנס ציעגפינס, וועגגעוואשען ווירד — דאנן ערסט קאנן אם אונגארישען דייסטאג דיא הערוגבער פערראנדעלט ווערדען; אב דיא אונגארישע רעגיערונג אם רעכטע יאהר פינאנצ-געבידען געבען דער קראאטישען איך דיא אונגארישע איפשרישט אנגעבראכט. — זאבאל אללא דיא נאהרונגען פאריכטס-מאסרעגלען אין קראאצען געפאפפען ווער, אים אינע נאבטאלינע דערארטיגע בעלייהרונג דעס אונגארישען וויאפפענס אין קראאצען אונמאגלך צו מאכען אובערהאפט ערע ריכטיג-שטאנדיג דער קראאטען הונטאצ'יראלטען, דאנן עראפנדע דיא ווערע-אנבריגונג דער מיט קראאטישער אונד אונגארישער איפשרישט פערזיכערונגען וואפפענ-שולדיגער — אונד צוגלייך אין הערזולדען שטעללע פאן וועלכער זיא הערראנגעריססען ווארדען — אונד אללדאס מים זאגאר מיט אינער בעשטיממטען פערלאנגטס געשעהען, אים הערזולדיגע אללדאנגטע אונגעגעהיר פיר דיא בעלייהרטע ערדע אונגארנס צו לייסטען.

נון דאס אבער קראאצען אינע ארט פאן אינעם פאלאסט, וויא איהן אונגارן איזט געהאבט, נור הייסט ער דאס „באנס“. — דער עטטינג באנס פאן קראאצען איזט גראפ פעאטשעוויטש. דער באנס שטיממט וואהל מיט הערען פאן טיסא אונגאפערגע איבערען, אללדאס דיא שטרענגסטען פארזיכטסמאסרעגלען צור פערהינדערונג פערגעגער הוחשטאגונגען אין קראאצען אונגערע ווערדען מיססען — נור אבער וויסטע מאן, דאס מאן פאליפפ דעס אהנדען אינגעגעגענען קראאטישען פאללע נים נייען שטאפ צור אינגעגרעגונג גיבט, דאס מאן אللא דיא „אפפענ-שולדיגע“ אינסטאלען נים ווערע אנבריגונג, בז נים דער אונגארישע דייסטאג עגזיסטירט הערזולדיגע עגזיסטיגען ווירד.

טיסא אבער וואללטע הערזיך נים אינגעהען, אז ער פארדרעטע אנדאס, דאס דער באנס זערבער דיעזע בעשלוסס דער אונגארישען רעגיערונג אין קראאצען פערקיהרט אונד איך דאפיר זאגע, דאס אللע קראאטישען בעהארדען דיעזע בעשלוסס דער אונגארישען רעגיערונג רעשפעקטירען וואללען, אונד וועגען דיעזער באנס דיעזע פערגאנזאלטונג נים אבערגיטטע, זא מים מאן אינגען אנדערען מיט דער דורכפיהרונג דיעזער בעשלוסס בעטרייבען. — א. מינסטער-פערזיכערונגען טיסא ערקלערטע אנאה, דאס וועגען דער דער זין וואללע נים צור געלטונג געלאנגט, זא מיססע ער צוריקטרעטען.

דיעזע קראאטישע אנגעלעגענהייט וואירדע זא ערנסטליך איפגעפאסט, דאס אנאר דיא געמיינזאמען מינסטער, געמעלד דער געמיינזאמע איסווער-טיגע מינסטער פאלנאר, דער געמיינזאמע פינאנצ-מינסטער פאללאי אונד אנאר דער געמיינזאמע קריעגס-מינסטער אן דיעזער בעראטונג טהיללגנאممען. דיעזע קראאטישע רעוואלוציאן וואירדע געמעלד אלס איינע ערנסטע קריעגס-אנגעלעגענהייט בעטראכטעט, דענן וויא לייכט לאנגטע זא איך אנשטעקען איך דא בעגאבבארטען בעזעטצטען פראוינצען, באסנען אונד דיא הערצעגאוויינא, וויר-קען. אللע זיך-פלאוטען לאנגטען זיך דא מיט דען קראאטען צו איינער רעוואלוציאן גענען אונגارן ערהעבען, וואס ווערד געפערליך ווערע. דער קריעגסמינסטער מוסטע דער אנאר זיינען פאלאפלעגען, נאך וועלכעס ער נאטהווענדיגפאللען איינע גראפערע מיליטערמאכט נאך קראאצען עגזענדען ווירדע. דענן זאבאלד פאן איינער רעוואלוציאן דיא רעדע איזט, זא מים איך דאס געמיינזאמע מינסטעריום אין וואהרע הייגגיישפערען האבען. —

וויא נון דיא גיעגען אמטלינען וועגער דעפעשען מעלדען, דאס מינסטער-פערזיכערונגען זיינען וויללען אים וויינער מינסטער-ראטה דורכגעגעזעטצטען, טיסא ווירד נון דען קראאטען צוגיעגען, דאס מים דער קראאטען צו שאפפען איזט: דיא דער אבגעריססענען וואפפענ-שולדיגע ערדע-אנגעבראכט אונד דיא קראאטען דורפען נים מיססען. אללדינגס וא אבער וויטער אונ-דיזען שטפען, וא ווירדען וא דיא מאכט אונזערער אומגעגע פיהרען מיססען.

טיסא דאס זאמט גענען דען באנס פאן קראאצען גענעגנט — אונד דער באנס מיססע וועגען דיעזער דיעזער גערעגאנגען אבראנגען. דער באנס ערקלערטע: איך מאן אונטער זאגען פערהעלט-נישען נים וויטער אלס באנס פאן קראאצען פערבליבען; איך ווערדע נור זאגאגע אים אמטבליבען, בז אין גיעגער באנס ערגאנגען זיין ווירד!“

וויא דיא גענטיגען מאגיגע-בלעטטער מעלדען, איזט נון דאס אבראנגגנס-גיעגער דעס באנס, דעס גראפען פעאטשעוויטש, פאן וועגער מאעסטעס אנגענאممען ווארדען; דיא ערגענגנג דעס גיעגען באנס ווירד עסטס נאך ווייטער-אבגעגנגנ דער אונגارישען קראאטישען וואפפענשולדיגע ערפאللען.

אינע אנדאמער דעפעשע פאם 25-טען אינגست מעלדעט: דאס הייגגע מיליטער הייטטע זאللען מים עקסגיגען נאך קאללשטאדט אבמارשיגען, מים אבער הייר וועגען דער בעפיהלטעטען אנגעהאנגען וויטער פערבליבען. א. מאן ערוארטעט הייר נייע מיליטער-פעטטעלונגען.

הייטע ווירד דאס קאנגלבע האנדשרייבען פערפאפפענשולדיגע, נאך וועלכעס דיא אבראנגגנ דעס באנס אנגענאممען ווירד. — נון דאס דיעזער דורכשטיס דעס באנס דיא רעוואלוציאן אין קראאצען נאך געשטיגערט. אינע אנדאמער דעפעשע דעס הייטיגען „פעסטער לאיד“ מעלדעט: אין קאללשטאדט (קראאצען) זינד זאמטטאג 25-טען אינגست דיא וואפפענשולדיגע געוואלטזאם גערערגיססען וואירדען — אונד אין דעם בעגאבבארטען קאנטע

זא מים מאן אינגען אנדערען מיט דער דורכפיהרונג דיעזער בעשלוסס בעטרייבען. — א. מינסטער-פערזיכערונגס טיסא ערקלערטע זאגאר, דאס וועגען דער דער זין וואללע נים צור געלטונג געלאנגט, זא מיססע ער צוריקטרעטען.

דיעזע קראאטישע אנגעלעגענהייט וואירדע זא ערנסטליך איפגעפאסט, דאס אנאר דיא געמיינזאמען מינסטער, געמעלד דער געמיינזאמע איסווער-טיגע מינסטער, דער געמיינזאמע פינאנצ-מינסטער פאللאי אונד אנאר דער געמיינזאמע קריעגס-מינסטער אן דיעזער בעראטונג טהיללגנאممען. דיעזע קראאטישע רעוואלוציאן וואירדע געמעלד אלס איינע ערנסטע קריעגס-אנגעלעגענהייט בעטראכטעט, דענן וויא לייכט לאנגטע זא איך אנשטעקען איך דא בעגאבבארטען בעזעטצטען פראוינצען, באסנען אונד דיא הערצעגאוויינא, וויר-קען. אللע זיך-פלאוטען לאנגטען זיך דא מיט דען קראאטען צו איינער רעוואלוציאן גענען אונגارן ערהעבען, וואס ווערד געפערליך ווערע. דער קריעגסמינסטער מוסטע דער אנאר זיינען פאللאי פאللעגען, נאך וועלכעס ער נאטהווענדיגפאللען איינע גראפערע מיליטערמאכט נאך קראאצען עגזענדען ווירדע. דענן זאבאלד פאן איינער רעוואלוציאן דיא רעדע איזט, זא מים איך דאס געמיינזאמע קריעגס-מינסטעריום אין וואהרע הייגגיישפערען האבען. —

וויא נון דיא גיעגען אמטלינען וועגער דעפעשען מעלדען, דאס מינסטער-פערזיכערונגען זיינען וויללען אים וויינער מינסטער-ראטה הייטיגע ערזטגע, טיסא ווירד נון דען קראאטען גיעגען, דאס מים דער אונגارישען רעגיערונג נים אבגעריססען אונד אונגارישע אנגעבראכט אונד אונגارישע איפשרישט אנגעבראכט ווארדען; אב דיא אונגارישע רעגיערונג אם רעכטע יאהר פינאנצ-געבידען געבען דער קראאטישען איך דיא אונגارישע איפשרישט אנגעבראכט. — זאבאלד אللא דיא נאהרונגען פאריכטס-מאסרעגלען אין קראאצען געפאפפען ווער, אים אינע נאבטאלינע בעלייהרונג דעס אונגارישען וויאפפענס אין קראאצען אונמאגלך צו מאכען אובערהאפט ערע ריכטיג-שטאנדיג דער קראאטען הונטאצ'יראלטען, דאנן עראפנדע דיא ווערע-אנבריגונג דער מיט קראאטישער אונד אונגارישער איפשרישט פערזיכערונגען וואפפענ-שולדיגער — אונד צוגלייך אין הערזולדען שטעללע פאן וועלכער זיא הערראנגעריססען ווארדען — אונד אللדאס מים זאגאר מיט אינער בעשטיממטען פערלאנגטס געשעהען, אים הערזולדיגע אللדאנגטע אונגעגעהיר פיר דיא בעלייהרטע ערדע אונגارנס צו לייסטען.

נון דאס אבער קראאצען אינע ארט פאן אינעם פאלאסט, וויא איהן אונגارן איזט געהאבט, נור הייסט ער דאס „באנס“. — דער עטטינג באנס פאן קראאצען איזט גראפ פעאטשעוויטש. דער באנס שטיממט וואהל מיט הערען פאן טיסא אונגאפערגע איבערען, אللדאס דיא שטרענגסטען פארזיכטסמאסרעגלען צור פערהינדערונג פערגעגער הוחשטאגונגען אין קראאצען אונגערע ווערדען מיססען — נור אבער וויסטע מאן, דאס מאן פאליפפ דעס אהנדען אינגעגעגענען קראאטישען פאللע נים נייען שטאפ צור אינגעגרעגונג גיבט, דאס מאן אللא דיא „אפפענ-שולדיגע“ אינסטאלען נים ווערע אנבריגונג, בז נים דער אונגارישע דייסטאג עגזיסטירט הערזולדיגע עגזיסטיגען ווירד.

טיסא אבער וואללטע הערזיך נים אינגעהען, אז ער פארדרעטע אנדאס, דאס דער באנס זערבער דיעזע בעשלוסס דער אונגارישען רעגיערונג אין קראאצען פערקיהרט אונד איך דאפיר זאגע, דאס אللע קראאטישען בעהארדען דיעזע בעשלוסס דער אונגارישען רעגיערונג רעשפעקטירען וואללען, אונד וועגען דיעזער באנס דיעזע פערגאנזאלטונג נים אבערגיטטע, זא מים מאן אינגען אנדערען מיט דער דורכפיהרונג דיעזער בעשלוסס בעטרייבען. — א. מינסטער-פערזיכערונגס טיסא ערקלערטע זאגאר, דאס וועגען דער דער זין וואללע נים צור געלטונג געלאנגט, זא מיססע ער צוריקטרעטען.

דיעזע קראאטישע אנגעלעגענהייט וואירדע זא ערנסטליך איפגעפאסט, דאס אנאר דיא געמיינזאמען מינסטער, געמעלד דער געמיינזאמע איסווער-טיגע מינסטער, דער געמיינזאמע פינאנצ-מינסטער פאللאי אונד אנאר דער געמיינזאמע קריעגס-מינסטער אן דיעזער בעראטונג טהיללגנאممען. דיעזע קראאטישע רעוואלוציאן וואירדע געמעלד אלס איינע ערנסטע קריעגס-אנגעלעגענהייט בעטראכטעט, דענן וויא לייכט לאנגטע זא איך אנשטעקען איך דא בעגאבבארטען בעזעטצטען פראוינצען, באסנען אונד דיא הערצעגאוויינא, וויר-קען. אللע זיך-פלאוטען לאנגטען זיך דא מיט דען קראאטען צו איינער רעוואלוציאן גענען אונגارן ערהעבען, וואס ווערד געפערליך ווערע. דער קריעגסמינסטער מוסטע דער אנאר זיינען פאللאי פאللעגען, נאך וועלכעס ער נאטהווענדיגפאللען איינע גראפערע מיליטערמאכט נאך קראאצען עגזענדען ווירדע. דענן זאבאלד פאן איינער רעוואלוציאן דיא רעדע איזט, זא מים איך דאס געמיינזאמע קריעגס-מינסטעריום אין וואהרע הייגגיישפערען האבען. —

וויא נון דיא גיעגען אמטלינען וועגער דעפעשען מעלדען, דאס מינסטער-פערזיכערונגען זיינען וויללען אים וויינער מינסטער-ראטה הייטיגע ערזטגע, טיסא ווירד נון דען קראאטען גיעגען, דאס מים דער אונגارישען רעגיערונג נים אבגעריססען אונד אונגارישע אנגעבראכט אונד אונגارישע איפשרישט אנגעבראכט ווארדען; אב דיא אונגارישע רעגיערונג אם רעכטע יאהר פינאנצ-געבידען געבען דער קראאטישען איך דיא אונגارישע איפשרישט אנגעבראכט. — זאבאלד אللא דיא נאהרונגען פאריכטס-מאסרעגלען אין קראאצען געפאפפען ווער, אים אינע נאבטאלינע בעלייהרונג דעס אונגارישען וויאפפענס אין קראאצען אונמאגלך צו מאכען אובערהאפט ערע ריכטיג-שטאנדיג דער קראאטען הונטאצ'יראלטען, דאנן עראפנדע דיא ווערע-אנבריגונג דער מיט קראאטישער אונד אונגارישער איפשרישט פערזיכערונגען וואפפענ-שולדיגער — אונד צוגלייך אין הערזולדען שטעללע פאן וועלכער זיא הערראנגעריססען ווארדען — אונד אللדאס מים זאגאר מיט אינער בעשטיממטען פערלאנגטס געשעהען, אים הערזולדיגע אللדאנגטע אונגעגעהיר פיר דיא בעלייהרטע ערדע אונגارנס צו לייסטען.

נון דאס אבער קראאצען אינע ארט פאן אינעם פאלאסט, וויא איהן אונגارן איזט געהאבט, נור הייסט ער דאס „באנס“. — דער עטטינג באנס פאן קראאצען איזט גראפ פעאטשעוויטש. דער באנס שטיממט וואהל מיט הערען פאן טיסא אונגאפערגע איבערען, אللדאס דיא שטרענגסטען פארזיכטסמאסרעגלען צור פערהינדערונג פערגעגער הוחשטאגונגען אין קראאצען אונגערע ווערדען מיססען — נור אבער וויסטע מאן, דאס מאן פאליפפ דעס אהנדען אינגעגעגענען קראאטישען פאللע נים נייען שטאפ צור אינגעגרעגונג גיבט, דאס מאן אللא דיא „אפפענ-שולדיגע“ אינסטאלען נים ווערע אנבריגונג, בז נים דער אונגارישע דייסטאג עגזיסטירט הערזולדיגע עגזיסטיגען ווירד.

טיסא אבער וואללטע הערזיך נים אינגעהען, אז ער פארדרעטע אנדאס, דאס דער באנס זערבער דיעזע בעשלוסס דער אונגارישען רעגיערונג אין קראאצען פערקיהרט אונד איך דאפיר זאגע, דאס אللע קראאטישען בעהארדען דיעזע בעשלוסס דער אונגارישען רעגיערונג רעשפעקטירען וואללען, אונד וועגען דיעזער באנס דיעזע פערגאנזאלטונג נים אבערגיטטע,

אנט-סעמטשען אומטרעבע איסצישעדען. אלס דיזעז צו מיינער קענענטנס גלאנצנטען, ריכטעטע איך זאפארט איינע צושריפט אן דען ווצע-געשפאן, זאגלייך גענען דיזעז אומטרעבע מיט אללער שטרענגע איפצוטרעטען. דיא שטעדטישע גענע-ראל-פערזאמלונג פאן שטיינאמאנער הערלט עס פיר גענוגענד, דיא קאמשאטס-פאלציא אין אנש-שפריך צו נעדמען, איך אבער ערקלערטע, דאס איך אם אינטערעססע דער עהרע אינזערעס קאמשאטעס אללעס טהון ווערדע, אום דיזעז שמאד דער אנט-סעמטשען העטצערייען אבצו-ווענדען, אונד זאגאר דיא מיליטער-געיאלט אין אנשפריך נעמעמען אונד נכט הולדען ווערדע, דאס דיא שמטס-צינגען הענדע דער אנט-סעמטשען אן דער עהרע דעס איזענבוהנער קאמשאטס זיך פערגרייפען, איך ווערדע דורכאוס נכט געשטאטטען, דען פרעד-דען צווישען דען קאנפעסאנען דיזעזס קאמשאטעס צו שטארען!" — דיזעז רעדע דעס אבערגלא-שפאנס וואורדע אין דער קאמשאטס-קאנגרעסאנ-ציאן מיט לעבהאפטעס בייפאללע אויפגענאממען.

* (טיסאה דאט קיינע צייט, אינס באד צו פאהרען!) דער פרעז-דענט איינער דיזיגען איזראעליטישען לאנדעס-קאנצליא בעקלאגט זיך אפט, דאס ער אוממער זאפעל צו טהון האבע, דאס אידם קיינע צייט „צום דאווענען" בליבט — אונד טיסא ווערע, ווערבער יעדעס יאהר אן דיזיגער צייט אין דאס זעע-באד נאך אכטערדע צו דיזיגן פפלעגט, אם זיך פיר דען ווייטערען אנגערען קאמפף אים דיספסאטע צו שטערקען, קלאגט עטצט דארבער, דאס ער ווענען דער פעלען דעטצערייען קיינע צייט האבע, דייער אינס באד צו פאהרען. עס זנד נכט עטיא דיא סעמטשען דעטצערייען, דיא אידן אן דער באדע-דיזיגע פערדונדערן, אונדערן דיא קראאטשען אינ-הוזען זונד עס, ווערבע זיין פערבליבען אין דער אונגארישען הויפטשטאדט נאטהווענדיג מאכען, עטצט בעפינדעט זיך טיסא נאך אוממער אין דייען, דיא אינטער דעס פאדישעע דעס באנגס גראסע מינסטער-באנפערענצען ווענען דער קראאטשען אנגעלעגענהייט שטאאטסגעדען. פאר-לייפיג וואורדע דא בעשלאסען, דיא יואפפענשלעדע אין מיט אינגארישער אויפשריפט אן דען אנראמער פינאנ-געבידען אנצוברינגען. קראאטען האט מיט אינגארן אין גמיינאמעס פינאנצווייזע, אינאפערינג גמעלד קראאטען צו דען גמיינאמען אינגארישען שטאאטס-האפטען בייטראגט. דער אינגארישע פינאנצ-מינס-טער, ווערבער אין דיזיגער בעגעהונג אייך פיר קראאטען אלס גמיינאמער פינאנצמינסטער בע-טראכטעט ווערד, האט אייך דאס רעכט, אן דען קראאטישען פינאנצגעבידען, געבען דער קראאט-טישען אייך אינגארישע אויפשריפט אנצו-ברינגען. מאן ווערד דאהער אינסבעזונדערע דיא שול-דער מיט דען קראאטיש-אינגארישען אויפשריפטען אנברינגען, אנדערעסען ווערד מאן אייך אנדערע-זיטס אללעס מאגליכע טהון, אום דיא קראאטען צו בעשווישטיגען. — זאגדאט צום ביישפיעל אייך אונגארן מיט עסטערייך אינע גמיינזאמע ארמעע, ווערבע אינע דישטע אמטסשפראכע פיהרט אונד דיזיגע לאסט אייך הערע אן אונגארן אידרע אויפ-שריפטען אונד צוישריפטען זאגאר נור אין דייטשער שפראכע אבפאססען, דיא קראאטען מיססען אללע פראגען זיין, דאס דיא אונגארן אן דען דארטיגען פ-גאנצ-געבידען נכט דען אויסשליעסליכען געבריוך דעס אונגארישען פארדערט! — אנדעסען איזט עס נאך יעהר פראגליך, אב דיזיגע שולדער-אנגע-לעגענהייט אין קראאציען נכט אינע בעראטענדע „קרייזס" הערפאריפען ווערד. וויא דיא בלעטטער גמעלד דייטש מעלדען, איזט דער „באנס" עגנ-שלאפסען, פאן זייגער שטעללע אבצודאנקען, דא ער עכען אן דער שפיטצע ענגער פארטיא שטאנד, ווערבע דיא שולדער מיט אונגארישער אויפשריפט אין קראאציען נכט הולדען מאכטע.

*(5 מאגאטליכע האפט איינעס אינשילדינגען.) איס קאשיז ווירד פאם 23. טעלעגראפירט: דער אינגארהגער פאן דער הערזאד-וועטשע, מאיר וואהלגעמוטה, (וואהרשיינליך הרע) וואורדע פאם אונטערזוכונגס-ריכטער צו סיקסי פערהאפטעט, אים פערדאכט, ער העטטע דען אי-גענען פאטער ערמארדעט. דיא אנגעלעגענהייט גע-לאנגטע אם 23-טען דיזיעס פאר דען קאשיער גע-ריכטסהאף צור פערהandלונג, דאס דער פערהאפטעטע פאללקאממען אונשולדיג. איזט אונד דאהער גאנץ אהנע גרונד 5 מאגאטע הינדורך אין אונטערזוכונגס-האפט שמאכטעטע.

נאכטראג.

מיט דעם דייטש-פראנצאזישען קריעג, וועל-כער עטצט אן דען דייטשען אונד פראנצאזישען ציטיגען געפיהרט ווירד, זונד אייך אללע דייטשען ציטיגען בעשעפטיגט. דיא פראנצאזישען ציטונ-גען בעגריפפען נכט, וואהרס ביסמארק זא פלאטצלך אבער זא הערגעפאללען, נאכדעם זיא אייך פיהרער דען דייטשען נכט געשטיכעלט אונד אומער אין גראבער ערבטטערונג געגען זיא געשריעבען. אים גגענגענהייט, דיא געריעטע שטممונג אן דען פראנ-צאזישען ציטיגען האט עכען אן לעטטעررע ציט נאכגעראפפען, אונד ווענ אן פראטצלך מיט דייעער דראהטיגען שפראכע גגען פראנצאזישע אויפשריפטען אונד דיא קרוזע וואהרן אייך פאר-געפططערן בעדייטענד געפאללען.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פריזען.

געטרייד-געשעפט. פאן ווייצען וואר נעططערן מעסיג צו מארקט געבראכט, דער פערקעיף וואר גוט, 16000 מעטצ.-צענטער וואורדען פערקיפט.

ווייצען פהיס. (נייא) 100 מטצ' .81 קילא 11,15 גול. 300 מעטצ' 79,5 קילא 10,85 גולד. 100 מטצ' 79,2 קילא 10,70 — 200 מטצ' 79. קילא 10,75 גול. 100 מטצ' 79,0 קילא 10,75 גולדען. 100 מעטצ' .79 ק' 10,60 גולד. 400 מעטצ-צטר' .79 קילאגראמס 10,75 גולדען. 100 מעטצ' 79,7 קילא 10,80 גולד. 100 מטצ' 79,2 קילא 10,75 גולדען. 400 מעטצ' .78 קילא 10,05 גולדען. — 100 מטצ' 78,9 ק' 10,60, 100 מטצ' 78,4 ק' 10,62½ גול. פעסטער-באדען (נייא) 200 מעטצ' .82 קילא —.11 גולד. וויישגוטער (נייא) 900 מעטצ' 76,4 קילא 10,45 גולד. נאדאונגארישע 200 מעטצ' .80 קילא 10,60 גולד. — באנאטער 100 מעטצ. 78,5 קילא 10,70 גולדען. — אראדער 400 מעטצ. .75 קילא 10,30 גולדען. — אכטקירכער: 100 מעטצ' 76,8 קילא 10,35½ גולד. — (אללעס פיר 3 מאנאטס)

גערסטע 7,20—7,47½ גולד.

קוקורוץ 6,65—6,70 גולד.

פעסטער שלאכטפיעהמארקט. ביא דער אם 23-טען ד. מ. הויר אין פעסט אבגעהאלטענען וואכענ-מארקטע וואורדען 2202 שטיק גראס אונד 4311 קלייניפיעה. צו מארקטע געבראכט. דעפאן וואורדען פערקיפט: 24 שטיק שטיערע, פפער שטיק פאן 120—160 גולדען — 847 אכסען דאס מאאר פאן 220—280 גולד 638 קיהע, דאס מאאר פאן 180—250 גול. 181 מעלקקיהע דאס שטיק פאן 90—160 גול. 312 שטיק בייפפעל, דאס מאאר צו 140—180 גולד, 369 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 15—25 גולד. שטיק 3972 שאאפע דאס מאאר פאן 14—16.50 גול פייזיג פער 100 קילא: אכסען-פלייש —.56—.60 גולד. — קוה-פלייש 53—56 גולד. קאלב-פלייש 66—72 גולד. — אינד בייפפעל-פלייש 50—52 גולד.

ראטטא-צייטונג פאם 22. אייגוסט 1883.

דער מאנגשטאדט:	39	67	38	51	3	
דעטבערג:	6	70	8	20	79	
סראג:	28	72	82	25	68	

פערגאנגענע ציעהונג: מאור ברייז הייס.

קאנקורז.

אין דער איזראעליטישען גמעינדע צו פאס-וואאש (וועבענבוהנען) איזט פיר דיא נאכסטען פיעהטאג דיא שטעללע אינעס טיכטיגען פאר-בעטערס מיט דעם גראהאלט פאן 5 ביז 60 גולדען צו בעזעטצען. דעפאלקטיוערע מיססען זיך אינעס פאבעפאהטאג אינטערזיעהען, אונד נור דעם אנגעפעלטען יעדען 5 גולדע הייזע-פעריגונג בע-ווילליגען.

אלבערט ריס, פאהשטעהער.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייע)	פער קילאגראם 100	פרוכט	קוילאשיפ פר. העקטאל.	פער קילאגראם 100
		קאן	70	7.50 — 7.80
נאדד-אונגארישער	75	גערסטע מאלץ	62	— —
"	76	" פוטער	62	7.40 — 7.65
"	77	האפער	40	6.65 — 6.85
"	78	קוקורוץ	75	6.65 6.75
"	79	בוכאוער	73	6.60 — 6.65
"	80	אירבסן		7.25 — —
"	81	הייז		10.60
		ווייצען	פער העקטאל	
פעסטער-באדען	75	"	"	—.—
"	76	"	"	—.—
"	77	קוקורוץ	"	—.—
"	78	גערסטע	"	—.—
"	79	האפער	"	6.80
"	80	רעפס	"	—.—
"	81			— —
טהיס	75	זאק-מעהל		קר. אל.
"	76	נומער	0	20 60
"	77	"	1	20 —
"	78	דער זאק	2	19 40
"	79	צו 100	3	18 80
"	80	קילאגראם	4	17 80
"	81		5	17 —
וויישענבורגער	76	מיט זאק	6	15 80
"	77	פרייא באהן	7	14 80
"	78		8	13 80
"	79		8½	12 60
"	80	שפיריטוס: אלטע פעטאטע פרעמדעלפ		35 (25)
"	81	" נייע " קארטאפפעל		33 50

קורז-טאבעללע פאם 23. אייגוסט.

	קר.	אל.
געלד-קורז		
ולכטאשיא	—	—
דוקאטען	5	65
עסטערייך-אונגארישע 8 גולדען נאטה.		
שטק (20 פראנקס)	5	51
נאפאלעאנדאר	9	51
דייטשע ריישסבאנקנאטען	58	35
20 מארק-שטיקע	11	69
מאפאליטאנער	1	17
לאזע.		
1854-ער 4-פרעצענטיגע שאאפאס-לאזע	120	—
1860-ער " נאזעע	134	—
דעטטע האלבע	139	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	169	—
דעטטע " 50 "	169	—
רומא קונסטגעזעלש	37	—
מיטקלאזע	25	—
קרעדיט-לאזע	173	—
פלאר-לאזע צו 40 גולדען	38	—
רא[illegible]אסס-פאראנ-לאזע.	107	—
אינדוסטריע לאזע	21	—
קעלקלוים לאזע צו 10 גולדען	17	—
קראקויער לאזע " 20 "	18	—
אלגעמיינע לאזע " 40 "	34	—
פאלאזי לאזע " 40 "	38	—
וולפלאם לאזע " 10 "	20	—
פאלם לאזע " 10 "	51	—
וואלאנזיטיר לאזע " 20 "	22	—
פס.-לקנאאם לאזע " 40 "	46	—

	קר.	אל.
לאזע.		
מאגאטפלאט לאזע צו 20 גולד.	—	22
מיטטעלמיר לאזע " 100 "	—	126
דעטטע " 50 "	—	64
וואלדשטיין-לאזע " 20 "	—	27
וולדשטיין " 20 "	—	79
אונגארישע-דונאו-לאזע צו 100 גולד.	113	50
מיטטעלמיר לאזע	—	110
וולענשטיין- "	—	123
ווערטה-פאפיערע		
אונגארישע נאטיאנעל 6%	119	80
דעטטע " צו 4%	88	25
אונגארישע פאפיר-רענטע	86	80
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	—	99
פעסטער באנאטע	99	75
דעקאנבוהנישע	—	99
נאד צייטע	—	99
בוכאוער	—	98
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	—	159
וויזענבוהנס-אנלעהען-אנטהייל	97	50
פאפאזישע דער אונגארישען באנקע.		
קרעדיט צו 5 אין-האלב פערצענט	—	101
דער אונגארישען הויפטבאנקען באנק צו		
5½ פערצענט.	101	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באנקען.		
קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פערצענט	98	50
דער אסטבאהן " "	—	98
" נאדד-אסט-באהן "	157	25

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1883. — Druck, v M. Burian Waitznerboulevard.

אים בעשרענקונג דער אייגענען פרייהייט איינצושרייטען. — אלליין איין דריטטער דארף דאך קאממען אונד דיא בעטרעפפענדע רעגיערונג דאראויף אויפמערקזאם מאכען, דאס אין יענעם לאנדע איינע זאלך אונבעשרענקטע פרייהייט נור צום שאדען געררייכט, וייל פיעלע בירגער דיעזע פרייהייט מיסברויכען; זא פערהאלט עס זיך אויך מיט דען ארדענטליכען ציטונגען אין אונגארן. זיא שטעמען זיך, זעלבסט בייא דער רעגיערונג אים איינשרענקונג דער פרעספרייהייט איינצושרייטען, וויא זעהר זיא איך דאפאן איבערציינגט זינד, דאס דיא בעטיארענבלעטטער דיעזע פרעס-פרייהייט מיסברויכען אונד דורך איהרע עוויגען העטצערייען געפעהרליכע רעוואלוציאנען אים לאנדע הערפארופען. דאך וויר וויענער בלעטטער דירפען דאך דיא אונגארישע רעגיערונג אויף דען גראסען איבעלשטאנד אויפמערקזאם מאכען, וועלכער אין אונגארן עבען דורך דיא אונבעשרענקטע פרעס-פרייהייט הערשט. הער אין וויען ווערדען פאסט טעגליך ציטונגען קאנפיסצירט. אין אונגארן האט דיא רעגיערונג פערמאגע דעם צו פרייען פרעסגעזעטצעס דיא הענדע געבונדען. — זיא דארף אהנע פארהערגעגאנגענען ריכטערליכען שפרוך איך דיא געפעהרליכסטע שמיטצ- אונד העטצ-שריפט ניכט קאנפיסצירען. פאר איינעם יאהרע האט דיא רעגיערונג איינע אין ערלוי ערשיענענע וויענפרעסטריישע בראשירע וועגען איהרער בעזאנדערען געפעהרליכקייט איבנאהמסווייזע יא קאנפיסצירען לאססען — אונד דיא רעגיערונג האטטע זאראן דיא הענדע פאלל צו טהון, אים דיעזען איהרען שריטט אים רייכסטאגע צו פערטהיידיגען. דיא אנטי-סעמיטישען דעפוטירטען פארדערטען מיט איינגעיאהנליכער פרעכהייט געראדע, דאס הערר פאן טיסא וועגען דיעזער קאנפיסצירונג אין דען אנקלאגע-שטאנד פערזעטצט ווערדע, דא ער היעדורך געגען דאס בעשטעהענדע אונגארישע פרעסס-געזעטץ פערשטאססען האט. דיא רעגיערונג מוס אלזא ווארטען, ביז דאס געריכט איבער איינע העטצ-ציטונג אדער איינע זאנסטיגע שמיטצשריפט דיא „קאנפיסקאציאן" אויסגעשפראכען; אינצווישען האבען אבער טויזענדע אונד אבער טויזענדע אונגעבילדעטע מענשען אים דעם פאלקע דאס גיפט דיעזער שמיטצשריפט אין זיך הינייגעזאגען, אונד דאס גאנצע „קאנפיסצירען" בלייבט זאראן עבענזא ווירקונגסלאז, וויא עטווא דיא ענטפאלטונג איינעס רעגענשירמעס, נאכדעם מאן פאם רעגענשטראמע בערייטס ביז אן דיא קנאכען דורכנעסט ווארדע; דא גיבט עס אלזא נור איין מיטטעל: שאפפונג איינעס נייען פרעסגעזעטצעס פיר אונגארן!"

זא ווייט דאס וויענער בלאטט. דעם ווירפאלל-קאממען בייסטיממען, דא עס קיין לאנד אויף דעם גאנצען ערדרונדע גיבט, וויא מאן דאס אונגעשטראפט אפפענטליך שרייבען דירפטע, וואס היער דיא בעטיארען-בלעטטער צוזאממענשמיערען!

ערצהערצאג אלברעכט

אונד איין יידישער סאלדאט.

ערצהערצאג אלברעכט וואר דיעזער טאגע בייא דען גראסען מיליטער-עקסערצירונגען אין קאשוי. וועהרענד זיינעס דארטיגען אויפענטהאלטעס ווארדע צו זיינער בעדיענונג אויך איין אוהלאנער צוגעטהיילט, דעססען פפערד פאם ערצהערצאג אלברעכט בענוטצט ווארדע. וועהרענד נון דער אוהלאנער דען ערצהערצאג בייא דעססען בעשטייגונג דעם פפערדעס אונטערשטיטצטע, ענטשפאנן זיך צווישען דיעזעם סאלדאטען אונד דעם ערצהערצאגע פאלגענדעס צוויע-געשפרעך:

ערצהערצאג: „וויא לאנגע רייטעסט דיא דיעזעס פפערד?"

סאלדאט: „זייט 11 מאנאטען."

ערצהערצאג: „ווירד דאס פפערד ניכט שייא, וועגן קאנאנען אבגעפייערט ווערדען?"

סאלדאט: „ניין, קאיזערליכע האהייט."

ערצהערצאג: „וואהער ביזט דיא?"

סאלדאט: „אויס גאליציען."

ערצהערצאג: „וואהער קאממט עס, דאס דיא דייטש שפריכסט, וועהרענד דיינע קאמעראדען פאן דיעזעם רעגימענטע נור פאלניש שפרעכען?"

סאלדאט: „קאיזערליכע האהייט! איך בין איין יודע אונד דיא גאליצישען יודען שפרעכען אויסער דער פאלנישען אויך דיא דייטשע שפראכע."

ערצהערצאג: „וויא לאנגע מוסט דיא נאך דיענען, מיין זאהן?"

סאלדאט: „נאך צוויא יאהרע, האהייט!"

ערצהערצאג: „מאכטעסט דיא נאך ווייטער דיענען, מיין זאהן?"

סאלדאט: „וועגן עס האהייט בעפעהלען, יא!"

ערצהערצאג: „עס איזט גוט, מיין זאהן! קאממע מארגען נאכמיטטאג צו מיר; איך נעהמע דיך מיט נאך וויען!"

דאמיט ערייכטע דאס געשפרעך זיין ענדע. דער ערצהערצאג וואר מיט דעם פפערדע צופריעדען אונד גאב זיינע צופריעדענהייט געלעגענטליך דעם אבשטייגען פאם פפערדע אויך פאר דעם סאלדאטען אויסדריק. דער ערצהערצאג באט איהם נון איין גראסעס טרינקגעלד אן, וואס אבער דער סאלדאט ניכט נעהמען וואללטע, עס אבער אם ענדע דאך אנגענאממען מיסטע.

אים לויפע דעם נאכמיטטאגס ווארדע דער סאלדאט צום ערצהערצאג גערופען אונד ווארדע פאן דיעזעם זעהר גנעדיג עמפפאנגען. דער ערצהערצאג ערקונדיגטע זיך אום זיינע פאמיליענפערהעלטניססע אונד בעפראגטע איהן אום זיינען נאמען.

סאלדאט: „איך הייסע יאקאב שעכטער."

ערצהערצאג: „שעכטער הייסט דוא? ווייסט דוא, דאס דיעזער נאמע אין אונגארן זייט דעם טיסאעסלארער פראצעססע זעהר פערהאסט איזט? ווייסט דוא, דאס היער דיא וויטהענדען אנטי-סעמיטען אללע יודען אלס ריטועל-שעכטער בעצייכנען? אבער דאס עבען איזט איין גרואהן, דוא ווירסט נאך היינטע זאממט דיינעם פפערדע מיט מיר נאך וויען רייזען; דוא ווירסט פאן נון אב צו מיינעם פערזאנאלע געהארען אונד מיך בעגלייטען."

אונד ווירקליך רייזטע דיעזער פאלניש-יידישע סאלדאט, יאקאב שעכטער, מיט דעם ערצהערצאג נאך וויען, אום אין זיינער נעהע אלס דעססען טרייער בעגלייטער צו פערבלייבען.

איך הערעיס זיעהט מאן דיא יודענפריינדליכע געזיננונג דער האהען פאמיליע דעם עסטערייכישען קאיזער-הויזעס — אונד דיא אנטי-סעמיטען, וועלכע נאך וועהרענד דעם נירעדהאזער פראצעססעס אויסשפרענגען וואלטען, דאס מאן אויך אים קאיזערליכען האפע אין וויען אן דען ריטועלען מארד גלויבע, זינד היעמיט ווידער אלס אבשייליכע ליגנער געשטעמפעלט ווארדען. ערצהערצאג אלברעכט איזט דער אבערקאממאנדאנט דער געזאממטען עסטערייכ-אונגארישען ארמעע — אונד וויא וויר בערייטס מיטגעטהיילט, האבען זעממטליכע סאלדאטען דיא ווייזונג ערהאלטען, בייא דעם מינדעסטען יודענקראוואלל איינצוגרייפען אונד דיא פאליציא צו אונטערשטיטצען.

נאכטראג.

איספיהרליכעס איבער דיא אנטי-סעמיטישע רעוואלוציאן.

היינטע פריה זינד איספיהרליכערע נאכריכטען איבער דיא אנטי-סעמיטישע רעוואלוציאן אים זאלאער אונד שאמאדיער קאמיטאט איינגעטראפפען. וויא עס זיך הערויסשטעללטע, זינד דיעזע קראוואללע וויא איינע פארמליכע רעוואלוציאן ארגאניזירט. אנטי-סעמיטישע אבגעזאנדטע ציעהען אלס העטצער אין דען ארטשאפטען הערום, רייצען איבעראלל דיא בויערן געגען דיא יודען אויף אונד דאס לאזונגסווארט איזט: „עדען אויסטרייבען! שלאגט דיא יודען טאדט!" — דיא בויערן זינד אויף דאס בעסטע בעוואפפנעט, גאנץ וויא צור צייט איינער פארמליכען רעוואלוציאן. אלס אב זיא אויף דאס בעסטע עקסערצירט אונד אבגעריכטעט וועהרען, ערשיינען זיא אויף דען דארפערן אונד שטעללען מיט מארד- אונד רויבגעשריי אונד שרעקען זאגאר אויך דאס מיליטער, דאס געגען זיא איינשרייטעט. — נאמענט-

---

ליכסטעס פיעבער בעפאללען, בייא דעם געדאנקען, דאס זיינע בראוט איהרע טרייע אונד איהר פערשפרעכען ברעכען קאננטע, שטיעג איהם אלל זיין בלוט אין דען קאפף הינויף.

אלס ער זיך אים האטעל פריה אנגעקליידעט, צאגערטע ער נאך, זיך אין דען סאלאן זיינער בראוט צו בעגעבען. ער דאכטע זיך: בעססער איין לאנגער צווייפעל, אלס איינע באלדיגע טרייע געוויסהייט. — דאנן אבער ליעס ער איינען פיאקער הערבייהאלען אונד ליעס זיך אין דען סאלאסט דער מאראנע אפפענהיים פאהרען. אויף דעם וועגע בעמערקטע ער וואהל דען וואגען דער אפפענהיים, דא אבער דיעזער, וועלכע דארין געזעססען, צוריקגעצאגען וואר, קאננטע ער זיא ניכט ערקעננען, אונד זאמיט פיהרען דיא בייד[ען] וואגען אן איינאנדער פאראיבער. מאראנע אפפענהיים פיהר אינס האטעל, אונד פיליפפ אין דען פאלאסט.

פילינע אונד פאנני בעפאנדען זיך נאך אים נארטען; טישעלביים האטטע זיך צום פירסטען קאוינסקי געוועלדעט; דער פערלעבטע טישעלביים קאננטע זיך אן פאנני ניכט זאטט זעהען, אונד פירסט קאוינסקי וואר פארטרעפפענדער בעמיהט, דען בייד[ע]ן דאמען אין גליינער ווייזע דען האף צו מאכען. — פלאטצליך בעמערקטע דיא ליסטיגע געזעללשאפט איינען יונגען מאנן הערבייקאממען, וועלכען אבער קיינע דער בייד[ע]ן דאמען ערקאננטע. — דאס בעפרעמדענדע שטויננען דער מעדכען דעם אנגעקאממענען געגענאיבער צייגטע דען ארמען פיליפפ נאך מעהר אויף, אונד ער ריעף דען דאמען ענטגעגען: „בין איך דענן גאר זא פערענדערט, דאס איהר איך מיר דען פיליפפ ניכט מעהר ערקעננט?"

דיעזע ווארטע טראפען פילינע וויא איין בליטץ; זיא ווארדע זא וויים, וויא איהר האלסקראגען, אונד זיא בליעב

וויא פערשטיינערט פאר פיליפפ שטעהען, זיא קאננטע ניכט שפרעכען; איהרע אייגען ריכטעטען זיך שטאר אויף דען אנגעקאממענען, ער איהר פערלאבטער, וואר זא פערענדערט, דאס זיא איהן שווער ערקאננט האטטע.

דער אונגליקליכע פיליפפ וואר וואהל אויף איינען זאלכען עמפפאנג געפאסט; דאך דיעזע בעטעטיגונג וועלכע ביינאהע וויא שרעקען אויסזאה, איבערטראף אללעס, וואס ער זיך פארגעשטעללט האטטע קאננטע.

פירסט קאוינסקי שטאנד זעהר פערוואונדערט אונד ווארטעטע.

פאנני בראך צוערסט דאס פיינליכע שווייגען, דענן זיא, וועלכע דען פירסטען קאוינסקי ליעבטע, וואר עבען פראה, דאס פיליפפ אנגעקאממען. דאמיט ער זיינע בראוט פילינע, אונד זיא (נעמליך פאנני) דען פירסטען הייראטען קאננע. פאנני שפראך דאהער צו פיליפפ: „נון, ווארום שטעהען זיא דענן דא וויא איינע שטאטועלע? ווארום אומארמען זיא איהרע בראוט ניכט?"

פיליפפ אומארמטע פילינע — אונד טישעלביים שמוללטע זאראן דען אנגעקאממענען פיליפפ דעם פירסטען קאוינסקי פאר.

דיא בייד[ע]ן מענער בעטראכטעטען זיך, קאוינסקי מיט שטאלץ אבווייזענדער מיענע, פיליפפ מיט איראנישער וואהט. פיליפפ האטטע זאפארט אין דיעזעם שאנען פירסטען זיינען נעבענבוהלער ערראטהען. וועגן בליקע מארטליך זיין קאננטען, זא ווערע דער פירסט פאן דען בליקען פיליפפס טאדט הינגעפאללען.

דער פירסט ליעס זיך ניכט הערויס, דען האס צו בעמערקען, דער אין דען אייגען פיליפפס גליהטע; ער ווענ-

דעטע זיך צו פילינע אונד זאגטע: „איך מוס מיך יעטצט אינס געגעראל-קאממאנדא בעגעבען, אבער ווערדע איך דאס פערגניגען האבען, היער ווידער מיינע אויפווארטונג צו מאכען?"

דער פירסט ענטפערנטע זיך הירויף אין דער בעגלייטונג טישעלביים. נאך דער ענטפערנונג דעם פירסטען אטהמעטע פילינע ערלייכטערט אויף. איהר צארטנעפיהליגעס אונגליקליך צווישען דיעזען בייד[ע]ן מענערן, דענען זיא, דעם איינען דורך דיא פערלאבונג, דעם אנדערן דורך איין ליעבעסגעשטענדניס, אנגעהארטע. אלס זיא אללין מיט פיליפפ צוריקבליעב, געזאגן זיא איהרע זעלבסטבעהערשונג ווידער אונד פיהלטע זיך פאללער מיטלייד פיר דען אונגליקליכען יונגען מאנן, דעם איינע זא גרויזאמע ענטטייזשונג צו טהייל ווירד. זיא גינג ליעבעפאלל אויף איהן צו, אונד אינדעם זיא איהן מיט דען הערצליכען בליקען פיהרערער מאנע דיא האנד דריקטע, זאגטע זיא: „עס מאכט מיך רעכט גליקליך, דיך מיין גוטער פיליפפ, ווידער צו זעהען, אונד איך מיינע מוטטער ווירד זיך מיט דיר זעהר פרייען!"

„מיין ליעבער פיליפפ! (זאגטע פאנני) זיא קעהרטען צור רעכטען צייט אויס דעם לאנדע דער וואלאכען צוריק. זיא ווערדען היער איין שטיק הערצענס-ארבייט פינדען, וועלכע פילייכט נאך שווערער, אלס איין אייזענבאהנבויא איזט. זיא קאננען אללעס בערעכנען; נון פערזוכען זיא, דאס הערץ איהרער בראוט צו בערעכנען!"

„דאס הערץ דער ווייבער (זאגטע פיליפפ) איזט זעלבסט פאן דען בעסטען איינשעניערען אונבערעכענבאר."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

ב י ס ט ר י צ א קאם עס געסטערן זאָנטאג עבענ־פאללס וועגען ניעדערדרייסען דער וואפפען־שילדער צו זאָלך שרעקליכעם אויפשטאנדע, **דאס דער דאָרטיגע בירגערמייסטער אונד דער נאָטער פאָן דען רעוואָלוציאָנערען ערשלאגען וואורדען.** — דאס איזט נון איינע רעוואָלוציאָן אין שרעקליכעם גראדע!

דיא אנטי־סעמיטישע רעוואָלוציאָן.

אין זאלא־עגערסעג, אים זאלאער קאָמיטאַט, וואָ דער אנטי־סעמיטישע דעפוטירטע עמעריך סאלאי אונד דער אנטי־סעמיטישע אדוואָקאט קארל סאלאי זינד, איזט נון דיא אנטי־סעמיטישע רעוואָלוציאָן אין איהרער איינענטליכען שרעקליכען געשטאלט אויסגעבראָכען. דער אנטי־סעמיטישע אדוואָקאט קארל סאלאי, וועלכער אין ניעדערהאוזע אלס פערטרעטער דער אלטען שאָלימאָשי אונד אלס פריוואט־קלעגער געגען דיא יודען אויפגעטרעטען, פפלאנצט נון זיינע אנזיכטען אים זאלאער קאָמיטאַט פאָרט, דאס דיא יודען ווירקליך דעם קריסטען־מאָרדעס שולדיג זינד אונד דאס זיא נור דורך דיא איינמישונג טיסאָ'ס אויף אונגערעכטע ווייזע פרייגעשפראָכען וואורדען. היעצו קאמען נאך דיא אנטי־סעמיטישען צייטונגען, וועלכע דער בעפאָלקערונג דיעזע סאלאישען אנזיכטען בייברינגען. דאס פאָלק אין זיינעם האססע איזט בלינד אונד גלויבט אויך בלינדלינגס דיעזען העטצעריען, דאס דיא יודען דאך קריסטען־מאָרדער זינד.

פאָריגען דאָננערסטאג, דען 23־טען דיעזעס, איזט אין זאלא־עגערסעג אין יודע מיט איינעם קריסטען אין שטרייט געראטהען. עס קאם צו איינער שלעגעריא, וואָביא דער יודע דען קריסטען מיט איינעם מעססער פערוואונדעטע. מעהר פעהלטע ניכט: זאָפאָרט ענטשטאנד אונטער דען בויערן דאס געשריא: „דיא יודען מאָרדען דיא קריסטען!" אונד פרייטאג, אים 8 איהר אבענדס, ענטשטאנד אין זאלא־עגערסעג איינע זאָ שרעקליכע יודענפערפאָלגונג, וויא זיא אין קיינער ניכט שרעקליכער וואר. געגען 1000 בויערן גריפפען דיא וואָהנונגען דער יודען אן. צוערסט בעגאנן מאן מיט דעם פענסטער־איינשלאגען; טויזענדע אונד טויזענדע פאָן פויסט־גראָסען שטיינען פלאָגען געגען פענסטער אונד טהירען. היערויף וואורדען דיא טהירען דער יידישען וואָהנונגען אונד דער געוועלבע איינגעבראָכען, דיא געוועלבע וואורדען אויסגעריבט. דיא פערוויסטונג איזט איינע שרעקליכע. דיא אנגרייפער בעשטאנדען אויס דען כריסטליכען בירגערן פאָן זאלא־עגערסעג, פערנער אויס האנדווערקס־געזעללען אונד אויס צאהלרייכען, פאָן דען אומליעגענדען דאָרפערן הער־געצאָגענען בויערן, וועלכע מיט האקען אונד אייזערנען היי־גאבעלן בעוואפפנעט וואָרען.

איינע דעפעשע אויס זאלא־עגערסעג פאָם 25. אויגוסט מעלדעט: דיא אנטי־סעמיטישען קראוואללע נאהמען היער געסטערן איינען אונערהאָרטען האָהען גראד אן. דאס וועניגע מיליטער, דאס זיך היער בעפינדעט, וואר צור בעקעמפפונג דער פיעלען רעוואָלוציאָנערען בויערן צו שוואך. אינדעססען וואר דיעזעס וועניגע מיליטער געגען דיא רעוואָלוציאָנערען בויערן אויסגערוקט. זייטענס דעם רעוואָלוציאָנערען געזינדעלס וואורדען דריא מענשען ערשטאָכען, פאָם מיליטער ערליטטען צוויי מאנן שווערע פערוואונדונגען. עס וואורדען אייניגע פאָם געזינדעל פערהאפטעט; היערויף אבער דראנג דאס געזינדעל מיט פערשטערקטער מאכט אין דאס שטאדטהויז איין אונד בעפרייטע פאָן דאָרט דיא פערהאפטעטען. דיא אויפרעגונג איזט איינע אונגעהייערע: דער אנגעריכטעטע שאדען נאָך אונבערעכענבאר. דיא יידישען איינוואָהנער בליקען דער צוקונפט מיט פערצווייפלונג ענטגעגען.

איינע צווייטע דעפעשע מעלדעט: זייט דאָננערסטאג הערשט אין זאלא־עגערסעג איינע פאָרמליכע רעוואָלוציאָן. דאס וועניגע מיליטער קאנן דעם גראָסען רעוואָלוציאָנערען הויפען ניכט בייקאָממען, אונד מאן מיססטע שנעלל פערשטערקונגען דער מיליטער־מאכט נאך זאלא־עגערסעג ענטזענדען.

איינע דריטטע דעפעשע מעלדעט: פרייטאג נאכטס איזט אין אללען גאססען פאָן זאלא־עגערסעג געשטירמט אונד געפלינדערט וואָרדען. דער גראָסטע טהייל דער יידישען בעוואָהנער איזט נאך אללען ריכטונגען געפליכטעט. אים דער גאנצען אומגעגענד שטראָמען בעוואפפנעטע בויערן נאך זאלא־עגערסעג. עס ווירד גאנץ נאך ריסטישעם מוסטער געריבט אונד געפלינדערט.

נון פראגען וויר: וויא לאנגע ווירד נאך אונזערע רעגיערונג דיעזעם טרייבען צוזעהען? פאר איינעם יאהרע זאגטע מיניסטער־פרעזידענט טיסא אין איינער קאָנפערענץ דער רעגיערונגס־פארטיא: „דאס באזע וואָרט איזט וואָהל פריא, אבער דיא באזע טהאט איזט פערבאָטען; איך קאנן דען אנטי־סעמיטען וואָהל ניכט דען מונד פערשטאָפפען, אבער וועהע דעם, דער זיין באזעס וואָרט צור באזען טהאט ווערדען לעסט: דען ערסטען, דער זיך אן דען יודען טהעטליך פערגרייפען ווירד, ווערדע איך דערארט ניעדערשמעטטערן, דאס אללען אנדערען דיא ליסט צור נאכאהמונג פערגעהען ווירד!"

נון, מאן האט זיך לייעדער שאָן אָפט אן דען יודען טהעטליך פערגריפפען, וואָ איזט נון דיעזע ניעדערשמעטטערונג דער אנגרייפער? אדער ווירד דען העטצערן אונד פיהרערן ערסט דאנן דאס האנדווערק געלעגט ווערדען, ווען דעם ריבע אונד דער פלינדערונג מאָרד אונד טאָדטשלאג געפאָלגט זיין ווערדען?

וויר האבען שאָן אָפט וויעדערהאָלט, דאס מאן אין זאָלכען ערנסטען צייטען איינען אויסנאהמס־צושטאנד שאפפען אונד דיא פרעספרייהייט איינשרענקען מיססטע. ווענן מאן דיא אנטי־סעמיטישען צייטונגען אונגעשטראפט העטצען לאססט, זאָ לעבט זיך דאס פאָלק אין דיעזע העטצע זאָ היניין אונד ווירד נאך אונד נאך אין זאָלך גערייצטע שטיממונג פערזעצט, דאס פאָם וואָרט צור טהאט נור איין קליינער שפרונג איזט. ווענן טיסא זאָ שטרענג אונד ענערגיש געגען דיא רעוואָלוציאָנערען קראָאטען אויפטרעטען קאנן, זאָ מיססטע ער נאך שטרענגער געגען דיעזע אונגערע רעוואָלוציאָן אין אונגארן, געגען דען קאמפף דער אנטי־סעמיטישען כריסטען געגען דיא יודען אויפטרעטען.

וויר האָפפען נון, דאס הערר פאָן טיסא באלד איינע שטרענגע פעראָרדנונג אין דיעזער אנגעלעגענהייט טרעפפען ווירד. דענן ווענן ער זיך נאך לאנגע בעזיננט, ווירד ער ניכטס מעהר צו פעראָרדנען האבען, דענן אינצווישען קאָננטען אללע יודען אונגארנס פאָן דעם געזינדעל אויסגעריבט אונד אויסגעפלינדערט ווערדען. — איינע אנדערע מעגליכקייט געטרויען וויר אונס גאר ניכט אויסצושפרעכען.

אין וויענער בלאטט שרייבט היעריבער: „אים דען אנטי־סעמיטיסמוס אין אונגארן צו ערשטיקען, גיבט עס נור איין מיטטעל. עס מיסטען נעמליך דיא בעטאָרען־צייטונגען, וויא „פינגטלענישעג" בודאפעסט" אין ז׳ וו׳ שאָנונגס־לאָז אונטערדריקט ווערדען, דאס זיא ניכט מעהר ערשיינען קאָננען. דיא בעפאָלקערונג אויף דעם לאנדע ווירד זיא נור דורך דיעזע בעטאָרען־בלעטטער פאָן דעם אנטי־סעמיטישען גיפטע אנגעשטעקט. פרייליך, דיא אָרדענטליכען בלעטטער אין אונגארן ערטהיילען דער רעגיערונג דיא פערשיעדענסטען ראטהשלעגע, אים דיא אנטי־סעמיטישען אומטריעבע היינטאנצוהאלטען. אללײן זיא וואגען עס ניכט, מיט דער וואהרהייט הערויסצורוקען אונד צו זאגען: „עס מוס איין נייעס פרעסגעזעטץ געשאפפען ווערדען, מיט דעססען הילפע מאן דען העטצבלעטטערן לייכט דאס לעבענסליכט אויסבלאזען קאָננטע." — דאס זאגען דיא אונגארישען בלעטטער ניכט, אונד וויר פינדען עס אויך גאנץ בעגרייפליך. נעהמען וויר צום ביישפיעל אן, דאס אין איינעם לאנדע, וואָ דיא פרייהייט מיט גראָסען אָפפערן ערונגען וואורדע, איינע לייטעדע פרייהייט מיסברויכט ווירדע — ווערדען דאנן דיא שטאאטסבירגער עטווא זעלבסט אנזיבען, דאס מאן דיעזע פרייהייט בעשרענקען מאכטע? — נעיין, ניין; זיא שעמען זיך וואָהל דאך זעלבסט

פאָלליעטאָן.

א י י נ ע מ י ש - ע ה ע.

(5־טע פאָרטזעטצונג.)

טישעלביים ענטפערנטע זיך וואָהל פאָן מאראמע אָפפענהיים, בליעב אבער נור אים נעבסטען צימטער, אים דא אויפצוהאָרכען. אלס פיליגע ערשיען, איבערהייפטע זיא דיא מוטטער מיט איינעם גאנצען רעגען פאָן פאָרווירפען. אבער פיליגע שטאנד, אָהנע איין וואָרט צו שפרעכען.

אונד עבען דיעזעס בעהארליכע שווייגען דער טאָכטער זאגטע דער מוטטער מעהר אלס אללעס. דענן געוואָהנליך פפלעגטען דיא פערליעבטען פערשלאָססען אונד אין זיך געקעהרט צו זיין. נאכדעם דיא מוטטער אויסגערעדעט, בראך דיא טאָכטער אין אין העפטיגעס וויינען אונד שלוכצען אויס, וואָראויף זיא זיך וויעדער ענטפערנטע.

אונד נון ערשיען טישעלביים וויעדער אים צימטער דער מאראמע אָפפענהיים, אונד ער בעמערקטע אויך טהרענען אין דען אויגען דער מוטטער, וואס היער עטוואס זעלטענעס וואר. זיא צירטע ניכט מעהר, זאָנדערן זאגטע דעם איינגעטרעטענען טישעלביים מיט בעוועגטער שטיממע: „יא, וויר עלטערן גלויבען, דיא בעהערשער אונזערער קינדער צו זיין; וויר ווערדען אבער פאָן איהנען בעהערשט. זיא האט געוויינט, אונד זיא וויסען, ווענן זיא וויינט, דא וויים איך ניכט מעהר, וואס איך זאגע אונד וואס איך טהוע. אך! עס איזט איין גראָסעס אונגליק, ווענן מאן דיא קינדער נאר זאָ זעהר ליעבט! זאָ וויא אללעס אין מיינעם הויזע דורך מיינען שטארקען ווילען געלייטעט ווירד, זאָ גלויבטע איך, מיר זעלבסטשטענדיג איינען שוויעגערזאָהן וועהלען צו קאָננען.

אונד וויא זיא וויססען, האבע איך דאס ריכטיגע געוועהלט — אונד נון איזט דורך דאס צווישענטרעטען דיעזעס פירסטען מיין גאנצער פלאן פערנייכטעט. איך ווייס, דיעזער פירסט ליעבט מיינע טאָכטער ניכט, זאָנדערן נור מיינע מיללאָנען. דאך איך ווערדע איהנען צייגען, דאס איך נאך שטארק בין. — פאָר אללעם זאגען זיא דעם פירסטען, דאס ער פיר דריא וואָכען וויען פערלאססען מוס; נאך דיעזעם צייטראום קאנן ער צוריקקאָממען, אונד איך פערשפרעכע מיר, איהם אלסדאנן איינע אנטוואָרט צו געבען, אונד ביטטע איך זיא נאָכמאלס, זיך זאָפאָרט צום פירסטען צו בעגעבען אונד איהם דיעזען מיינען וואונש מיטצוטהיילען.

נאכדעם זיך טישעלביים ענטפערנט, טעלעגראפירטע מאראמע אָפפענהיים אן פיליפפ אייזענשטעטער נאך ריגע, ניען פאָלגענדעס: ווענן דיא ביא דיינער ריקקעהר מיינע טאָכטער פיליגע מיט איינעם אנדערען ניכט פערהייראטעט פינדען ווילסט, זאָ קאָממע זאָפאָרט היער, אָהנע איינע מינוטע צו פערליערען.

אם דריטטען מאָרגען ערשיען טישעלביים וויעדער אים סאלאָנע דער מאראמע אָפפענהיים מיט דער נאכריכט: פיליפפ איזט אנגעקאָממען!

„נון, וואָ איזט ער? (ריעף מאראמע אָפפענהיים איבערראשט) מיססען דען זיא צוערסט אלס פאָרפאָסטען ערשיינען?" —

„ער מיסטע צוערסט אינס האָטעל פאהרען, אים זיך בעססער הערויסצופיטצען, זיא מאכטען איהן קיים ערקענען; זיין געזיכט איזט פאָן דער זאָננע גאנץ שווארץ געבראננט, דאביא ליעס ער זיך איינען באָרט וואכסען."

„וואס האט ער איהנען געזאגט?"

„ער וואָללטע מיר עטוואס זאגען, אבער זיינע שטיממע צוטטערטע, אונד איך פירכטעטע, מיך פאָן מיינער ריהרונג הינרייסען צו לאססען, אונד פיעלייכט איינע דיממהייט צו זאגען — אונד זאָ האבע איך איהן דענן אייך שנעלל פערלאססען אונד בין אים היעהער פאָראנגעאיילט." זאגטע טישעלביים.

„אונד דער פירסט? איזט ער בערייטס אבגערייזט?"

„ניין, ערסט היינטע אבענד ווירד ער אבריזען; ער האט זיא נאך גאר ניכט אבשיעד גענאָממען."

„ניין, ניין! (ריעף מאראמע אָפפענהיים) היינטע זאָלל ער גאר ניכט היערהער קאָממען; ער זאָלל זיך אויך גאר ניכט בליקען לאססען!"

„איך ביטטע, גנעדיגע פריא, (זאגטע טישעלביים) דער פירסט בעפינדעט זיך בערייטס אין איהרעם פאלאסט־גארטען ביא דען פרייליין!"

מאראמע אָפפענהיים עפפנעטע דאס פענסטער, וועלכעס אין דען פאלאסט־גארטען גינג, אונד זיא זאה נון מיט איינענען אויגען, וועלכע פרייהייט דיא ביידען מעדכען אין געזעלשאפט דעם פירסטען האטטען: נאמענטליך פיליגע לייכטע יעדעס וואָרט, דאס דער פירסט געשפראָכען. מאראמע אָפפענהיים פראגטע נון דען טישעלביים, אין וועלכעם האָטעל פיליפפ אבגעשטיעגען, ליעס דאנן איהרען וואגען פארפאָהרען אונד ליעס זיך אין דאס האָטעל פיהרען.

IV קאפיטעל.

פיליפפ לאנגטע מיט וועלטיאמען ענטשפידונגען אין וויען אן, ... אין דער שטונדע, אין וועלכער ער דיא דעפעשע דער מאראמע אָפפענהיים ערהאלטען, וואר ער וויא אין איין